

Hitler begår selvmord

● Mens kampene raste i Berlins gater, satt Hitler og rundt 20 av hans nærmeste medarbeidere i bunkeren under Rikskansellet i Berlin. Hitler innså at dette var slutten. 29. april 1945 giftet han seg med Eva Braun og skrev sitt politiske testamente. Dagen etter tok både han og Eva Braun sitt eget liv, og etter Hitlers ordre ble likene brent for at de ikke skulle havne i hendene på fienden.

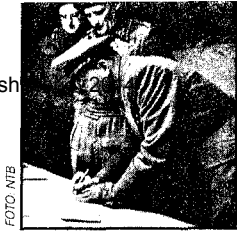

FOTO NTB

Lüneburg, 4. mai: General Kinzel underteigner kapulasjonspapirene.

Tyskland kapitulerer

● Som Hitler hadde bestemt, overtok storadmiral Dönitz som regjeringssjef etter Hitlers død. Hans jobb var å avvikle Det tredje riket. Tyskerne kapitulerte nå betingelsesløst på alle fronter; 2. mai i Nord-Italia, 4. mai i Nederland, Nord-Tyskland og Danmark (bildet t.v.). Den 7. mai fulgte den endelige kapulasjonen da general Jodi underteignet kapulasjonspapirene for samtlige tyske hærstyrker i Reims. Dagen etter ble seremonien, etter russemes ønske, gjentatt i Berlin. Krigen var over i Europa.

FOTO: IMA

Det berømte «familiebilde» fra Jalta. Churchill (t.v.), Roosevelt tydelig merket av sykdom og en seierssikker Stalin (t.h.)

Jalta-møtet

● Slutten på krigen var i sikte, og tidlig i 1945 møttes Roosevelt, Stalin og Churchill i Jalta på Krim for å dele «byttet». Selv om deres «Kunngjøring om det befrie Europe» var full av vakker retorikk om frie valg og folkenes rett til å velge sin egen regjering, ble Sovjetunionens fremtidige dominans over Polen og andre øst-europeiske land stilltiende godtatt.

Bomben og OPPGJØRET

Mens krigen fremdeles raste, ble det gjort forberedelser til oppgjøret den dagen freden kom. Både den norske regjeringen og hjemmefronten så betydningen av at et slikt oppgjør var tuftet på rettsstaten. Vilkårlig hevn uten dom måtte for all del unngås.

DERFOR sendte regjeringen i London ut «provisoriske anordninger» som utfylte og endret de lover vi hadde om krigsforbrytelser fra før krigen. Den mest omstridte av disse var en forordning fra 1942 som gjorde medlemskap i Nasjonal Samling (NS) straffbart.

Den hovedanklagede under oppgjøret etter krigen var naturlig nok Vidkun Quisling. Tiltalen mot Quisling var omfattende; bistand til fienden, ulovlig endring av statsforfatningen og medvirkning til drap. Rettsaken tok tak i Quislings virksomhet både før og under okkupasjonen; konspirasjon med Hitler fra desember 1939, forsøk på statskupp 9. april 1940 og tilbakekalling av Regjer-

ingens mobiliseringsordre, etableringen av NS-styret med seg selv som minister-president fra februar 1942, nazifiseringsfremstøtene, arbeidet for å skaffe frivillige til tysk krigstjeneste, aktiv medvirkning til arrestasjon og deportasjon av de norske jødene, og ansvaret for henrettelser. På bakgrunn av disse graverende forhold la aktor med påstand om lovens strengeste straff – dødsstraff.

Den omfattende rettsaken endte med at Lagmannsretten dømte Quisling til døden. Dommen ble opprettholdt av Høyesterett, og 24. oktober 1945 ble Quisling henrettet ved skyting.

46 000 DØMT I NORGE

Det ble innledet etterforskning mot over 90 000 personer etter krigen. Av disse ble ca 46 000 dømt til fengsel eller bot. De aller fleste fikk saken henlagt. Over 60 tyskere ble idømt fengselsstraffer. På det meste var rundt 5 000 personer innen rettsapparat og politi- og fengselsvesen engasjert i oppgjøret.

I alt ble 30 norske og 15 tyske krigsforbrytere dømt til døden. Atte av disse ble benådet, 25 nordmenn og 12 tyskere ble henrettet. Nazitoppene Terboven, Rediess og Fehlis begikk alle selvmord i maidagene 1945. Falkenhorst, generalen som planla angrepet på Norge, ble dømt til døden. Han ble senere benådet og dømt til 20 års fengsel.

De fleste politiske ledere, frontkjempere, medlemmer av Hirdens væpnede avdelinger, folk i Statspoliti og Grensepoliti, folk som hadde deltatt i særdomstoler i NS-regi, og norske fangevoktere som ble dømt for mishandling, fikk fengselsstraffer.

Den største gruppen av dømte var NS-medlemmer. Halvparten av de 45 000 som ble rammet av forordningen, ble dømt, og fikk som regel bot eller tap av statsborgerlige rettigheter i ti år.

En rekke bedrifter og personer hadde under krigen utnyttet okkupasjonen til å tjene store penger. Brakkebaroner, personer som tjente store penger på å bygge for tyskerne, var et kjent begrep. Landssvikanordningen rammet også slik virksomhet, men i praksis ble bare vel 3 300 dømt for økonomisk landssvik, snaut 800 fikk fengselsstraff. Og

På tiltalebenken i Nürnberg satt Det tredje rikets politiske, militære og økonomiske ledere.

straffene var oppsiktsvekkende milde, og det skyldes ikke minst at oppgjøret trakk ut i tid.

Også de nazifiserte avisene ble utsatt for massiv kritikk etter krigen. De hadde, med påvirket NS-redaktør, fortsatt å tjene penger under krigen.

NÜRNBERG-PROSESSEN

20. november 1945 startet den internasjonale krigsretten i Nürnberg, i samme by som nazistene hadde hatt sine gigantiske partisamlinger på 30-tallet. På tiltalebenken satt Nazi-Tysklands politiske, militære og økonomiske ledere. Men de fremste representantene manglet; Hitler, Goebbels og Himmler hadde alle begått selvmord, og Bornmann var forsvunnet. De 24 nazistene som satt på tiltalebenken var tiltalt for tre forbrytelser:

● 1. Forbrytelser mot freden. Her innbefattet annekteringen av Østerrike og Tsjekkoslovakia, og angrepet på Polen, Danmark, Norge, Nederland, Belgia, Luxembourg, Frankrike, Jugoslavia, Hellas og Sovjetunionen. Til sammen hadde Tyskland brutt 36 internasjonale konvensjoner.

● 2. Krigsforbrytelser. Mishandling, tortur, deportasjon til slavearbeid, henrettelser uten rettergang, plyndring, ødeleggelse, etc.

● 3. Forbrytelser mot menneskeheten. Mord, deportasjoner og andre umenneskelige handlinger mot sivilbefolkningen før og under krigen. Forfølgelse av mennesker av politiske, rasistiske eller religiøse grunner.

Prosessene ble ledet av de fire allierte stormaktene; USA, Sovjetunionen, Frankrike og Storbritannia. 30. september og 1. oktober 1946 avsa retten sin dom; 11 ble dømt til døden, tre ble fri-

kjent og resten fikk fra 10 år til livsvarig fengsel. 16. oktober ble dødsdommene fullbyrdet.

Utenom rettsaken mot Det tredje rikets mest fremtredende ledere, ble ytterligere 12 rettsaker ført i Nürnberg mellom 1946 og 1949. I alt ble 185 siktet, og 24 av disse ble dømt til døden. Under rettsaken tok general Böhme, den tyske militære sjefen i Norge under tyskerens kapulasjon, sitt eget liv.

I april 1946 startet rettsaken mot de japanske krigsforbryterne i Tokyo. 28 japanske ledere var tiltalt for stort sett de samme forbrytelsene som i Nürnberg-prosessen. I november 1948 falt dommen; syv ble dømt til døden, de øvrige fikk fengselsstraff.

Rettsakene ved de internasjonale militærdomstolene i Nürnberg og Tokyo var ikke de eneste oppgjørene med krigsforbrytere. I alle land som var okkupert av Aksemaktene ble det holdt egne rettsoppgjør. Flere fikk sine dommer uten at de var til stede i rettsalen, og jakten på forsvunne krigsforbrytere har pågått helt opp til våre dager.

● AV PÅL A. BERG

FOTO: ARBEIDERBLADET

Så sent som 31. mai 1945 ble denne SS-offiseren sammen med syv andre offiserer og en kvinne tatt til fange av norske hjemmefrontssoldater i hovedkvarteret til sjefen for Gestapo i Norge, like utenfor Oslo.

FOTO: IMPERIAL WAR MUSEUM

En stol fra Hitlers bunker...

● 16. juli 1945 besøkte Winston Churchill ruinene av Berlin. Her prøver han en falleferdig stol hentet fra Hitlers bunker.

29. APRIL ● Tyske styrker kapitulerer i Italia

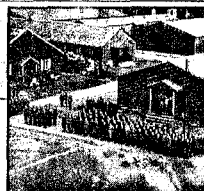
29. APRIL ● Mussolini henrettet av italienske partisaner

30. APRIL ● Hitler begår selvmord

30. APRIL ● Storadmiral Karl Dönitz blir rikspresident etter Hitler

30. APRIL ● Norske styrker har besatt hele Finnmark

2. MAI ● Berlin kapitulerer til de russiske styrkene

7. MAI ● Fangene slippes fri fra Grini

5.-8. MAI ● Tyskerne kapitulere. Krigen over i Europa

9. MAI ● Quisling arresteres

Forumet Forum:
«NORGE FRITT»
Maj 1995

7. mai: freden har nådd Grini fangeleir.
FOTO: ARBEIDERBLADET